

Overweging zondag 20 februari 2022 - Zevende Zondag door het jaar

Huis van Dominicus, Utrecht

lezingen: 1 Samuël 26; Ps. 103; Lucas 6,27-38

Mensen van God,

Je kent het allemaal wel, dat er een grens is aan je geduld,
aan je wil om vriendelijk en vergevingsgezind te blijven.
Neem dit voorbeeld: iemand stelt begin januari een zeer gerichte vraag
op een online forum, waarop ik naar beste kunnen probeerde te antwoorden.
Er kwam geen reactie op, ook niet na een mail aan de vragensteller.
Vrijdag kwam de vraag toevallig, na zes weken, in de sociale media weer in beeld,
en ik wijs deze persoon op zijn niet-reageren.
Opnieuw blijft het in eerste instantie stil.
Ik dacht aan de zin in het boek Openbaring:
"Toen het zevende zegel geopend was, bleef het een half uur stil in de hemel".
Is deze man vergeetachtig, donweg bot of te breed bezig,
was hij ziek, zwak of misselijk?!

De stroom verwensingen in mijn hoofd hield niet snel op.
Het lukt me om niet met boze tweets te reageren,
maar mijn hart en verstand hadden het er moeilijk mee.

In ons openingslied klonken de woorden: *Zie ons gedoog ons, laat ons niet vallen.*
Waar staan we zelf, als wij degenen zijn die door woord en daad,
in taal en teken, of door niets te doen, de fout ingaan?
Een fout of blunder bij een ander aanwijzen is gemakkelijk,
maar hoe zit het met ons eigen gedrag?
En wat vind je ervan als anderen jou - terecht of niet - de les lezen?

In de actualiteit van deze dagen struikel je haast over de kwesties
die raken aan groot onrecht dat is stilgezwegen.
Het Nederlandse optreden vanaf 1945 in Indonesië is onthuld en gekarakteriseerd
in wat het werkelijk was voor velen: onnoemelijk leed waarbij werd weggekeken.
Een bekende historicus trachtte een belastende archiefcollectie hierover
buiten beeld te houden door het doodleuk thuis op zolder op te bergen...

Hoe doe je recht aan een ander die slachtoffer is of was,
hoe ga je om met hen die kwaad deden of nalatig waren?
Wat is dan vergeving, en waar ligt dan de grens?

In de lezing uit 1 Samuël had David de grote kans om eens en voorgoed
een oordeel te vellen over Saul, diens leven te nemen
om zo een eind te maken aan diens wandaden.
David zag er vanaf.

Het is dezelfde David die later als koning een zondaar van formaat was.
Koningen doen zo iets op een wat grotere schaal dan anderen...

We zongen Psalm 103 waarin God zonden van ons afwerpt,
waarin zijn liefde duren zal voor hen die zijn woord behartigen en volbrengen.
Dat is niet de God der wrake die elders in het Oude Testament optreedt.

In het evangelie van Lucas zegt Jezus heel direct: Wees barmhartig,
zoals mijn Vader barmhartig is.
Meet niet met de maat waarmee je anderen wil meten,
want daarmee word je ook zelf gemeten.
Jezus nodigt mensen, nodigt jou en mij uit,
om anders naar jezelf en naar anderen te kijken.
Hij nodigt mensen uit om telkens te zoeken naar het juiste evenwicht
tussen barmhartigheid en gerechtigheid,
en dat niet omdat Jezus zo lief en aibaar is.

Hoe krijgt dat vorm?
Misschien, bee ongetwijfeld, begint het met geduld,
geduld met God en met anderen, met je eigen driften en vooroordelen.
In plaats van snel te etiketteren, anderen die snel oordelen na te praten,
zou je kunnen gaan kijken en luisteren naar de verhalen van beide zijden,
zoals bisschop Desmond Tutu wilde in Zuid-Afrika.
Sterker nog, hij wilde dat daders en slachtoffers van apartheid
elkaar vertelden wat er was gebeurd,
hoe zij dat nu zagen, hoe het hun levens veranderde en tekende.
Geen gemakkelijke of snelle weg, maar wel een weg
die openingen biedt omdat mensen elkaar in de ogen zien,
hun doen en laten onder ogen zien,
de gevoelens van een ander niet langer ontwijken of minachten.
Zo'n proces van lange adem lijkt in mijn ogen
op wat Jezus bedoelde met je vijanden liefhebben...

In zijn boek *Leven in volheid* wijst dominicaan Timothy Radcliffe onder andere erop
dat morele verontwaardiging snel van onderwerp kan veranderen.
Het ene is nog erger dan het andere, en misstanden in de Kerk zijn dat zeker ook.
Ja, er is godgeklaagd leed en onrecht,
ja, er zijn dingen die menselijkerwijs omvergeeflijk zijn en blijven,
ja, er is misplaatst gedogen.
Vergeving kan niet van één kant komen,
gerechtigheid moet niet onbarmhartig zijn.
Te vaak vergeet je misschien dat recht niet alles kan uitrichten
om gerechtigheid te brengen.
De hoogste gerechtigheid kan het grootste onrecht zijn, zeiden de Romeinen al.

Wat is gerechtigheid hier en nu?
Wat is barmhartig zijn in een bepaalde situatie?

Het zijn vragen waarop regels en protocollen lang niet genoeg zijn om tot een werkelijke oplossing te komen.

Het vraagt om jouw inzet als mens, het vergt van je dat je bijvoorbeeld een dilemma aan den lijve voelt, dat het je raakt, dat je er beroerd van wordt, dat het je ontregelt en ontroert.

Dat is de barmhartigheid van de Schrift, geen flauw sentiment, maar een innerlijke beweging tegen wil en dank.

De Bijbel is geen boek of bibliotheek met oplossingen. Het is een bont geheel van verhalen over zwakke en sterke mensen, over hun geschiedenis met en zonder God, geschiedenissen van vallen en opstaan. In dat voetspoor mogen ook wij gaan, ons levensverhaal schrijven, misschien ook herschrijven ons verbinden met de verhalen van anderen, andere mensen die jouw naaste kunnen worden.

Al nadenkend en mijmerend voor deze viering schoten me woorden uit Psalm 67 te binden:
*God, wees ons barmhartig en zeg en ons,
toon ons het licht van uw aanschijn.*

Dat we voor elkaar barmhartig mogen zijn,
dat we zo Gods ontferming mogen ervaren,
dat we de weerspiegeling van zijn gelaat mogen ervaren,
dat we gaan in dat licht op een weg ten leven
waarin we luisteren naar de echte verhalen van anderen,
waarin we vijanddenken ontmaskeren en doorbreken,
waarin we rechtvaardig leren te zijn,
heel ons leven, ten einde toe.
Zó moge het zijn!

Otto Vervaart, lekendominicaan